ΠΑΝΤΙΣΡΑ
αντικαπιταλιστικη • ενημερωση

Γράφει ο **Δημήτρης Γρηγορόπουλος**

Τάση υποταγής - τάση χειραφέτησης

Μυθοποιείται ο καπιταλισμός

Η νέα φάση καθορίζεται απ' την ανάληψη της διαχείρισης από μια κυβέρνηση με αριστερή αναφορά, που στο βαθμό ενσωμάτωσης αριστερών και προοδευτικών μαζών σε μια νέα αστική ηγεμονία, θα εξασφαλίζει την αναπαραγωγή του ολοκληρωτικού καπιταλισμού και των αντιδραστικών αναδιαρθρώσεών του. Μια τέτοια εξέλιξη θα έχει στρατηγική αξία για το σύστημα, αφού οι παραδοσιακές δυνάμεις (ΝΔ-ΠΑΣΟΚ), λόγω φθοράς έχουν τεθεί εκτός της άμεσης κυβερνησιμότητας, ενώ το κύμα μαζικής ριζοσπαστικοποίησης παρά τον στοιχειακό και ατελή χαρακτήρα του αποτελεί δυνάμει αποσταθεροποιητικό παράγοντα για τον υπεραντιδραστικό ελληνικό καπιταλισμό, αν ηγεμονευθεί απ' τη ριζοσπαστική και ιδιαίτερα την αντικαπιταλιστική αριστερά.

Στη συνείδηση των μαζών που περιβάλλουν με εμπιστοσύνη τον ΣΥΡΙΖΑ κυριαρχεί ένα ζεύγος αντιφατικών αντιλήψεων. Απ' τη μια, συστηματικά καλλιεργημένη αποπολιτικοποίηση, άρα και μια λογική μειωμένων προσδοκιών, απ' την άλλη, μια θυμικού κυρίως τύπου συγκρουσιακή διάθεση, που θα εξάπτεται απ' τα υφιστάμενα ή και νέα οξύτατα κοινωνικά προβλήματα. Πρόκειται για μια παραλλαγή της αντίφασης: τάση υποταγής – τάση χειραφέτησης. Το κεφάλαιο μέσω της εκτεταμένης χειραγώγησης της εργατικής τάξης,

αλλά και με την απευθείας παρέμβαση στη συνείδηση της αριστεράς επιχειρεί τη συστημική ενσωμάτωσή της με διάφορες μορφές και διαβαθμίσεις.

Αλλά ο ολοκληρωτικός καπιταλισμός και καθ' εαυτόν «φετιχοποιείται», μυθοποιείται, προβάλλοντας ως παντοδυναμία τον αυταρχισμό και ολοκληρωτισμό, που στην πραγματικότητα είναι απότοκα της κρίσης κερδοφορίας του απ' τη δεκαετία του '70. Αλλά είναι προϊόν και των ρηγμάτων στην ιδεολογική ηγεμονία του, ιδίως με την κρίση του 2008, που αποκαθήλωσε τη μεγάλη αφήγηση του καπιταλισμού «ως τέλους της ιστορίας» μετά την κατάρρευση του «υπαρκτού σοσιαλισμού» και του κομμουνιστικού κινήματος.

Ο ολοκληρωτικός καπιταλισμός αξιοποιώντας αυτή τη διπλή ήττα αλλά και την υπεραντιδραστικότητά του, καλλιεργεί στα περισσότερα τμήματα της αριστεράς την αντίληψη ότι προωθημένες αλλαγές στα πλαίσιά του είναι ανέφικτες.

Αυτή η διαδικασία αντεπιδρά στις μάζες εντείνοντας τη συστημική λογική τους. Η τάση αυτή προωθείται σε μια **δεξιά και σε μιαν αριστερή εκδοχή.**

Στην τρέχουσα συγκυρία ο δεξιός και ο αριστερός ρεφορμισμός υιοθετούν μιαν ηπιότερη έκφραση της νεοφιλελεύθερης διαχείρισης, ενώ διακηρύσσουν μίγματα κεϊνσιανισμού, ανέφικτου στον ολοκληρωτικό καπιταλισμό.

Στον αντίποδα, ριζοσπαστικές δυνάμεις της αριστεράς (στα καθ' ημάς, ΚΚΕ, εξωκοινοβουλευτική αριστερά, αλλά και τάσεις στην ΑΝΤΑΡΣΥΑ) ως αντίδραση στον ανερχόμενο ρεφορμισμό, θέτουν μόνο μαξιμαλιστικούς ή στρατηγικούς στόχους, με δυστοκία στην πολιτική των συμμαχιών.

Το αντικαπιταλιστικό πρόγραμμα βάση μιας ευρύτερης ριζοσπαστικής συμμαχίας

Με ποια εργαλεία πρέπει η ριζοσπαστική, αντικαπιταλιστική, κομμουνιστική αριστερά να εκτιμήσει τη νέα φάση του ολοκληρωτικού καπιταλισμού;

Πρώτο, με τη διαπίστωση της προϊούσας αντιδραστικοποίησης του συστήματος, παρά την πειραματική εφαρμογή ενός σχετικά διαφορετικού μίγματος απ' τη νέα διακυβέρνησης.

Δεύτερο, συνειδητοποιώντας ότι ο καπιταλισμός παρά την ενίσχυση και την επέκτασή του (τομεακά και γεωγραφικά), ταλανίζεται από μακρόχρονη κρίση και την αδυναμία, εξ αντικειμένου, σύνθεσης της υπερεκμετάλλευσης και της άμβλυνσης των κοινωνικών αντιθέσεων.

Τρίτο, με την παραδοχή ότι στο επίπεδο των μαζών υπερισχύει, παρά την κρίση, η τάση υποτέλειας – ενσωμάτωσης, ανανεούμενη και με αριστερόστροφα σχήματα, με κινηματικές εξάρσεις ανολοκλήρωτες, όπως αυτές των πλατειών του 2011-12 και οι πρόσφατες του Φλεβάρη.

Τέταρτο, η με ταχείς ρυθμούς ενσωμάτωση του ΣΥΡΙΖΑ αναπόδραστα θα ενισχύει την τάση αποστοίχισης αγωνιστικών δυνάμεων, απ' τη βάση του πρώτιστα παρά απ' την κορυφή (αριστερή πλατφόρμα).

Κρίσιμο ερώτημα αναδεικνύεται για τη ριζοσπαστική αριστερά (στρατηγικών ενδεχόμενα διαστάσεων) ο χειρισμός αυτής της τάσης.

Πρώτο, δεν πρέπει μονόπλευρα να εντοπίζεται αυτή η τάση. Η διαρθρωτική κρίση του καπιταλισμού (λιτότητα, ανεργία, αυταρχισμός, διεθνείς εντάσεις) θα ευνοεί την αποστασιοποίηση απ' τον καπιταλισμό και σε άλλα κοινωνικοπολιτικά πεδία, ακόμη και συντηρητικά.

Δεύτερο και κρίσιμο: Η προσέγγιση αυτών των τάσεων δεν πρέπει να κυριαρχείται από μικροαστική βιασύνη και μειοδοσία, που εγγράφεται στις αντιθέσεις του ΣΥΡΙΖΑ και σπεύδει να ταυτιστεί με την αριστερή τάση, για να διασφαλίσει τη σύμπραξη μ' αυτήν, αντί να την ελκύσει σε μιαν ανώτερη βαθμίδα ριζοσπαστικοποίησης.

Ο πολιτικός πραγματισμός (το παν είναι το κίνημα, τίποτα ο σκοπός) της αριστεράς, η υπόκλιση σε αστικές ή μικροαστικές αντιλήψεις για να αμβλυνθεί, υποτίθεται, η αντίδρασή τους ή να εξασφαλιστεί μια ετερόκλητη όμως συμμαχία, ιστορικά πάντα έχει ηττηθεί και εξ ορισμού θα ηττάται, γιατί δεν ρηγματώνει ούτε υπερβαίνει τον καπιταλισμό.

Αν η αντικαπιταλιστική αριστερά προσεγγίσει την αριστερή τάση του ΣΥΡΙΖΑ μ' ένα υποβαθμισμένο αντικαπιταλιστικό πρόγραμμα, που θα είναι συμβατό έστω και με έναν αριστερό κεϊνσιανισμό, ποιο θα είναι το πολιτικό αποτέλεσμα;

Στα χρόνια του ολοκληρωτικού καπιταλισμού η διαλεκτική κεφαλαίου – κράτους οδηγείται **νομοτελειακά σχεδόν στη λιτότητα** συρρικνώνοντας την αξία της εργατικής δύναμης και υπερσυγκεντρώνοντας την παραγωγή και την κυκλοφορία εις βάρος των μικρομεσαίων.

Εύλογα, **ο σύγχρονος καπιταλισμός, αποκλείει και ένα ήπιο μεταρρυθμιστικό πρόγραμμα,** αφού θεωρεί και τον «κεϊνσιανό κρατισμό» (βλ. Γκίντενς, Τρίτος Δρόμος)

κακοδαιμονία της οικονομίας και της κοινωνίας, υποκαθιστώντας το κεϊνσιανό κράτος πρόνοιας με το νεοφιλελεύθερο ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα (Χάγιεκ), όπως το πρόγραμμα που εφάρμοσε πιλοτικά η κυβέρνηση ΝΔ-ΠΑΣΟΚ σε 11 πόλεις, αλλά και το πρόγραμμα καταπολέμησης της ακραίας φτώχειας του ΣΥΡΙΖΑ, που εφαρμόστηκε μόλις κατά το 1/6 του!

Είναι εμφανές ότι μόνο ένα πρόγραμμα ρήξης και ανατροπής του καπιταλισμού δύναται να αποφέρει μικρές και μεγάλες κατακτήσεις για τους εργαζόμενους με τον «κινηματικό εκβιασμό», για να ολοκληρωθεί με την αντικαπιταλιστική επανάσταση. Γι' αυτό, τις ταλαντευόμενες και διαφοροποιούμενες δυνάμεις του ΣΥΡΙΖΑ πρέπει να τις προσεγγίζουμε στη βάση του αντικαπιταλιστικού προγράμματος με προσαρμογές και διαφοροποιήσεις, που δεν αλλοιώνουν όμως την ουσία του. Δεν είναι σεχταρισμός.

Η σύνθεση δεν ακολουθεί τη μικροαστική «μέση οδό». Αντανακλά την αντικειμενική κατάσταση, που στην παρούσα περίοδο προσδιορίζεται απ' την καπιταλιστική ανασυγκρότηση και προωθεί την αποτροπή – ανατροπή της. Η επίμονη προσέγγιση αριστερόστροφων και όχι μόνον, μαζών, η τεκμηρίωση του προγράμματός μας, ο ειλικρινής διάλογος πάνω απ' όλα ο κοινός αγώνας και οι κοινές ταξικές εμπειρίες θα οδηγούν πιο αργά, αλλά και πιο σταθερά, μάζες αλλά και πολιτικές τάσεις στην αντικαπιταλιστική ενότητα.

Η συγκρότηση της ΑΝΤΑΡΣΥΑ αλλά και η πρόσφατη ευόδωση της πολιτικής συνεργασίας με τη ΜΑΡΣ επιβεβαιώνουν του λόγου το αληθές. Απεναντίας, η προσέλκυση μαζών και η πολιτική συνεργασία στη βάση του «ελάχιστου κοινού παρονομαστή» ούτε σε ουσιαστικές βελτιώσεις οδηγεί, αλλά και παγιδεύει στο βάλτο ενός εξαθλιωτικού καπιταλισμού.

Η αριστερά δεν πρέπει να ετεροπροσδιορίζεται με τη διαλεκτική των αντιθέσεων του ΣΥΡΙΖΑ και απλώς να συμπαρατάσσεται με την πιο «αριστερόστροφη» απ' αυτές. Αυτός ο ετεροπροσδιορισμός αποπροσανατολίζει την επαναστατική αριστερά απ' την ιστορική αποστολή της και διατυπώνεται με ποικιλία πολιτικών σκεπτικών: Με τη θεωρία της κριτικής στήριξης του ΣΥΡΙΖΑ απ' την αριστερά με το εθνικολαϊκό αφήγημα «επανάκτησης της εθνικής ανεξαρτησίας» και προάσπισης των λαϊκών συμφερόντων μέσω της υπερήφανης εθνικής διαπραγμάτευσης της κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ. Με τη θεωρητική ακροβασία του Κ. Λαπαβίτσα ότι και οι μαρξιστές πρέπει να αποδέχονται τον κεϊνσιανισμό ως το κατάλληλο εργαλείο για βραχυπρόθεσμες παρεμβάσεις και λύσεις, αφήνοντας τον μαρξισμό γι' αργότερα. Υπερβολική είναι και η άποψη του Κ. Μάρκου που υπερτονίζει την αναγκαιότητα συμμετοχής της αντικαπιταλιστικής αριστεράς στους αστικούς θεσμούς, θεωρώντας την απαγορευτική μόνο σε ανοιχτά αντιδραστικούς θεσμούς…

Οι κομμουνιστές δεν αποκλείουν από θέση αρχής τη συμμετοχή στους αστικούς θεσμούς, χρησιμοποιώντας όμως ως πρωταρχικά τα εργατικά λαϊκά όργανα πάλης, φύτρα της αυριανής εξουσίας. Ο υπερτονισμός της συμμετοχής στους αστικούς θεσμούς σε «σχετικά ομαλές και μη επαναστατικές συνθήκες» αντιδιαλεκτικά αποκλείει τη δυνατότητα «στιγμών» εκρηκτικής ανάπτυξης του κινήματος και προ της «επαναστατικής κρίσης και της δυαδικής εξουσίας» (βλ. πλατείες), άρα και τη δυνατότητα προωθημένων κατακτήσεων και νικών (βλ. πτώση πρώτης μνημονιακής κυβέρνησης), που σε «ομαλές» συνθήκες κίνησης των αντιθέσεων και με δεδομένο τον ταξικό χαρακτήρα των αστικών θέσεων είναι μάλλον δύσκολο να επιτευχθούν. Άρα, αντικειμενικά αναδεικνύεται η ομαλή μεταρρυθμιστική συσσώρευση.

Δημοσιεύτηκε στο ΠΡΙΝ στις 5 Απρίλη 2015